

۱۴۷۹۹۸۸
۹۶،۱،۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

در سنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE)

شناختن، ارزیابی و ارتقاء

مؤلف:

مهندس رشید کاکانی

کارشناس ارشد ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE)



نشر فن آوران

سرشناسه	: کاکایی، رشید، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدید آور	: فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE) شناسایی،
ارزیابی و ارتقاء / مولف: رشید کاکایی.	
مشخصات نشر	: تهران: فن آوران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۱۸ ص: مصور، جدول، نمودار: ۱۴/۵*۳۱/۵ س م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۹-۱۱۰-۵
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص ۱۰۹.
موضوع	: بهداشت صنعتی
موضوع	: Industrial hygiene :
موضوع	: ایمنی صنعتی
موضوع	: Industrial safety :
موضوع	: بهداشت محیط زیست
موضوع	: Environmental health :
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ف۴/ک۲/RC۹۶۷
رده بندی دیویی	: ۶۵۸/۰۰۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۶۳۵۴۰



نشر فن آوران

فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE) شناسایی، ارزیابی و ارتقاء

تالیف: رشید کاکایی

- نوبت چاپ: اول: ۱۳۹۵
- چاپ و صحافی: مرتب
- صفحه آرائی: فن آوران- مریم تنهایی
- شمارگان: ۵۰۰ نسخه
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۹-۱۱۰-۵

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

انتشارات فن آوران: تهران، خیابان انقلاب، مقابل دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، شماره ۱۱۸

تلفکس: ۶۶۹۵۳۹۹۸ تلفن: ۶۶۹۷۵۱۸۲

WWW.FANAVARAN-PUB.IR Email: fanavarar2008ir@yahoo.com فروشگاه اینترنتی

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	فصل اول: کلیات
۱۱	۱- کلیات
۱۱	۱-۱- بیان مسئله
۱۲	۱-۲- تعریف واژگان
۱۵	فصل دوم: تعاریف و مدل های فرهنگ
۱۵	۱-۱- تعاریف، بهداشت و محیط زیست
۱۵	۱-۲- تعاریف و مدل های فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست
۱۵	۱-۲-۱- تعاریف
۱۵	۱-۲-۱-۱- بیان
۱۶	۱-۲-۱-۲- جوهری و رمانی
۱۷	۱-۲-۱-۳- فرهنگ سازمانی
۲۱	۱-۲-۱-۴- جوهری ایمنی، بهداشت و محیط زیست
۲۱	۱-۲-۱-۵- فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست
۲۵	۱-۲-۲- مدل های فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE)
۳۵	فصل سوم: شناسایی و ارزیابی فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست
۳۵	۳-۱- روش شناسایی و ارزیابی فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE)
۳۵	۳-۲- تدوین روش شناسایی و ارزیابی فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE)
۴۲	۳-۱-۱- تعیین هدف
۴۲	۳-۱-۲- تشریح تعریف و مدل مفهومی فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست برای گروه ارزیاب
۴۲	۳-۱-۳- شناسایی جلوه های ظاهری
۴۳	۳-۱-۳-۱- تمیزی عوامل سیستم مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست، محیط سازمانی و تکنولوژی، ابزار و ماشین آلات انجام کار
۴۳	۳-۱-۳-۱-۱- کلیات
۵۳	۳-۱-۳-۱-۱-۱- مثال کاربردی
۵۸	۳-۲-۱- ثبت رفتارهای اجباری ایمنی، بهداشت و محیط زیست کارکنان
۵۸	۳-۲-۱-۱- کلیات

- ۱-۳-۲-۲-تدوین لیست رفتارهای اجباری مغایر با اصول ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۶۰
- ۱-۳-۲-۳-روش انجام ثبت رفتارهای اجباری ایمنی، بهداشت و محیط زیست کارکنان ۷۲
- ۱-۳-۲-۱-۳-کلیات ۷۲
- ۱-۳-۲-۲-انجام مطالعه مقدماتی و محاسبه تعداد کل مشاهدات مورد نیاز ۷۲
- ۱-۳-۲-۳-انجام مطالعه اصلی ثبت رفتارهای اجباری ایمنی، بهداشت و محیط زیست کارکنان ۷۴
- ۱-۳-۲-۴-تعیین معیار قضاوت و ارزیابی در مورد رفتارهای اجباری ایمنی، بهداشت و محیط زیست کارکنان ۷۴
- ۱-۳-۲-۵-مثال کاربردی: ۷۵
- ۱-۳-۴-شناسایی باورها، ارزش ها، قواعد و هنجارهای مورد حمایت ۸۴
- ۱-۳-۴-۱-مثال کاربردی: ۸۶
- ۱-۳-۵-شناسایی مفاهیم بنیادین مشترک ۹۰
- ۱-۳-۵-۱-مثال کاربردی ۹۱
- ۱-۳-۶-تعیین معیار قضاوت و ارزیابی کلی فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۹۳
- ۱-۳-۶-۱-مثال کاربردی ۹۴
- فصل چهارم: ارتقاء فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۹۷
- ۴-کلیات ۹۷
- ۴-۱-روش های ارتقای فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۹۸
- ۴-۱-۱-تشکیل کمیته ارتقاء فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست و تشریح فرایند ارتقاء ۹۸
- ۴-۱-۲-آموزش ۹۸
- ۴-۱-۳-تأمین منابع (مالی، تجهیزاتی، انسانی) ۹۹
- ۴-۱-۴-مشارکت دادن کارکنان در فرایند ارتقای وضعیت ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۹۹
- ۴-۱-۵-تشکیل کمیته ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۱۰۰
- ۴-۱-۶-تشویق و تنبیه ۱۰۰
- ۴-۱-۷-تحقیق در مورد رویدادها و آنالیز آنها ۱۰۱
- ۴-۱-۸-ممیزی داخلی سیستم مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۱۰۱
- ۴-۱-۹-ممیزی رسمی سیستم مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۱۰۲
- ۴-۱-۱۰-بازدید مدیریت به همراه سرپرستان از کارگاه ۱۰۲
- ۴-۱-۱۱-تدوین روش های اجرایی و دستورالعمل های ایمنی، بهداشت و محیط زیست ۱۰۳

۱۲-۱-۴	شناسایی خطرات ایمنی و بهداشت حرفه ای و ارزیابی ریسک آنها و همچنین
۱۰۳	شناسایی جنبه های محیط زیستی و ارزیابی آنها.....
۱۳-۱-۴	مدیریت تغییر.....
۱۴-۱-۴	پیاده سازی سیستم پیشنهادات و پاسخگویی.....
۱۵-۱-۴	تدوین شاخص های بهبود عملکرد ایمنی، بهداشت و محیط زیست.....
۱۶-۱-۴	برگزاری جلسات ایمنی، بهداشت و محیط زیست.....
۱۷-۱-۴	برگزاری جلسات توجیهی آموزشی قبل از انجام فعالیت های کاری.....
۱۸-۱-۴	صدور بیانیه های ایمنی، بهداشت و محیط زیست.....
۱۹-۱-۴	پیاده سازی سیستم مجوز کار.....
۲۰-۱-۴	طراحی بر مبنای ایمنی، بهداشت و محیط زیست.....
۲۱-۱-۴	مدیریت بر مبنای اصول ایمنی، بهداشت و محیط زیست.....
۲۲-۱-۴	ارزیابی ریسک راه های کارکنان در زمینه ایمنی، بهداشت و محیط زیست.....
۲۳-۱-۴	تعهد و تعهدات ایمنی، بهداشت و محیط زیست سازمان.....
۱۰۹	فهرست منابع.....

پیش گفتار

"فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست مجموعه ای از مفروضات بنیادین مشترک است که اعضای سازمان در حین حل نمودن مشکلات ایمنی، بهداشت و محیط زیست به عنوان واقعیات و مفروضات مسلم یاد گرفته اند که به شکل جلوه های ظاهری نمایان می شوند." (رشید کاکائی و همکاران، ۱۳۹۴)

بعضی از پژوهشگران فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست را مترادف با جو ایمنی، بهداشت و محیط زیست می دانند. اما آنچه مسلم است این است که فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست با جو ایمنی، بهداشت و محیط زیست متفاوت است. جو ایمنی، بهداشت و محیط زیست یک پدیده گروهی و برای بیان ادراک مشترک کارکنان از چگونگی مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست در محیط کار در یک مقطع زمانی خاص، به کار می رود (کوپر، ۲۰۰۴). بر اساس تعریف ما از فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست، مفروضات بنیادین مشترک بر روی ادراکات اعضای فرهنگ تأثیرگذار است، به عبارتی مفروضات به ما می گویند چه چیزی درست است و چه پیری غلط و چه کاری انجام بدهیم و چه کاری انجام ندهیم. لذا فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست باعث می شود اعضای فرهنگ پدیده های اطراف خود را بر اساس آن درک کنند و از آنجا که جو ایمنی، بهداشت و محیط زیست ادراک مشترک اعضای سازمان از مدیریت ایمنی، بهداشت و محیط زیست سازمان است، لذا نتیجه گیری می شود که جو ایمنی، بهداشت و محیط زیست متأثر از مفروضات بنیادین مشترک فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست آنان است.

فرهنگ مثبت ایمنی، بهداشت و محیط زیست فرهنگی است که در آن ایمنی، بهداشت و محیط زیست برای افرادی که در سازمان کار می کنند نقش مهمی را بازی می کند و یک ارزش اصلی است. کارکنان در چنین فرهنگی مشتاق هستند شرایط ناایمن، رفتارهای ناایمن، روش های اجرایی غیرموثر، مشکلات فرایندی و به طور خلاصه هر چیزی که پتانسیل این را داشته باشد که منجر به نتایج ناخواسته از قبیل حوادث شغلی، حوادث منجر به خسارت مالی، بیماری شغلی و آسیب به محیط زیست شود را گزارش دهند و جهت اصلاح آنها اقدام نمایند (OGP).

۲۰۱۳). ایجاد و توسعه یک فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست مثبت زمان و تلاش زیادی نیاز دارد و یک فرایند مستمر چند ساله است. برای ایجاد فرهنگی که تعهد مدیریت و کارکنان به ایمنی، بهداشت و محیط زیست به عنوان یک ارزش در تمام فعالیت های روزمره سازمان ادغام شود باید زنجیره ای از فرایندهای بهبود مستمر انجام شود (OGP، ۲۰۱۳).

برای ارتقاء فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست موجود بایستی ابتدا فرهنگ سازمان سنجیده شود. ارزش فرهنگ سنجی تا زمانی که به یک موضوع قابل حل سازمانی نگردد، نغورده باشد، اندک است. به سخن دیگر، فرهنگ سنجی بخاطر خود فرهنگ به دلیل گسترده بودن محتوای آن، هم بیهوده و هم کسل کننده است. برعکس اثر سازمان در ارتباط با ایمنی، بهداشت و محیط زیست هدف تازه ای داشته باشد، استراتژی تازه ای بخواهد پیاده کند، یا مشکلی را حل کند، آنگاه فرهنگ سنجی لازم شود. سودمند خواهد بود. در واقع وقتی برای فرهنگ سنجی هدفی تعیین می شود فرهنگ سنجی سطوح فرهنگ شامل جلوه های ظاهری؛ باورها، ارزش ها، قواعد، سنجاری های مورد حمایت و مفروضات بنیادین مرتبط با آن شناسایی و ارزیابی می شود. لذا معیار ارزیابی کلی ما از فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست شناسایی شده، مقایسه سازگاری فرهنگ موجود با هدف تعیین شده می باشد (شاین، ۱۹۹۹).

با توجه به کمبود منابع فارسی در زمینه فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست، تصمیم گرفته شد کتاب حاضر در ۴ فصل شامل: فصل اول: کلیات، فصل دوم: تعاریف و مدل های فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست، فصل سوم: شناسایی و ارزیابی فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست و فصل چهارم: ارتقاء فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست تألیف و در اختیار متخصصان ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE) و سایر علاقمندان قرار گیرد. با استفاده از این کتاب متخصصان ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE) و سایر علاقمندان می توانند نسبت به شناسایی، ارزیابی و ارتقای فرهنگ ایمنی، بهداشت و محیط زیست (HSE) در سازمان خود اقدام نمایند.

امید است این اثر مورد توجه متخصصان و علاقمندان قرار گرفته و به عنوان خدمتی ناچیز موثر و مفید واقع شود. با همه دقتی که در تألیف کتاب حاضر به عمل آمده است، مولف آن را عاری از کاستی ندانسته و از صاحب نظران گرامی درخواست می‌گردد نظرات اصلاحی و پیشنهادات خود را به آدرس پست الکترونیکی (RASHID.KAKAEI@GMAIL.COM) ارسال نمایند.

با تقدیم احترام-رشید کاکائی

www.ketab.ir